

Skog & Ekonomi

NYHETER FRÅN DANSKE BANK

Foto: Johan Olsson, RISE

Skogen går från basindustri till high-tech – framtidens skogsprodukter är redan här

När nu skogsindustrin, likt en seg norrlandsfura, rest sig, ruskat av sig krisstämpeln och rekordinvesterat sig in i århundradets högkonjunktur så tar nästa fas vid. En fas där industrin kombinerar volymproduktion med utveckling av framtidens bioprodukter. Skogsindustrin har unika möjligheter att skapa en ny high-tech sektor av dimensioner som vårt land aldrig tidigare skådat. Alla ingredienserna finns här, det gäller bara att såväl politiker som investerare ser och förstår potentialen. Biotåget har börjat rulla och antingen tar vi kommandot och utvecklar skogens nya, miljösmarta produkter eller så blir den svenska skogsindustrin en råvaruleverantör till den internationella kemiindustrin i Europa, USA och Kina.

För cellulosa del så kommer framtiden fortsatt att vara allt mer specialiserade produkter av papper, kartong och textilier som nu gynnas genom substitution av oljebaserade material. Men stocken består bara av cirka 40 % cellulosa. Resten är lignin, hemicellulosa och en rad andra ämnen som man hittills eldat upp. Det är i dessa ämnen som vi finner den stora hävstången i framtidens skogsindustri. Vad sägs om epoxilim, skosulor, diskmedel och kevlarvästar av lignin? Eller varför inte en vegetarisk biff gjord av hemicellulosa eller låta hemicellulosa hindra din urinvägsinfektion som komplement till penicillin? Allt detta finns redan i dag i småskalig produktion. Nu börjar industrin att investera i allt storskaligare produktion av biobaserade fordonsbränslen, ett extremt viktigt steg. Med skogsdiesel som bulkprodukt kommer kassaflödet och möjligheten att extrahera ut de mer värdefulla kemikalierna. Läs mer i vår temaartikel på sida 2.

2 Temaartikel

- Stora Ensos mål - 15 % av omsättningen skall komma från helt nya produkter
- En 3D-printad kajak gjord av sågspån

6 Massamarknaden

- Fortsatt utbyggnad av massa i Norden?

7 Banken analyserar trävarumarknaden

- All time high på konstruktionsvirke
- Kina är orosmolnet

8 Timmer & Massaved

- Het virkesmarknad men sansad prisutveckling i höst

9 Råd till skogsägarna

- Tveka inte att avverka. Ut och hugg!

10 Kända profiler ger sin syn på

- virkesmarknaden
- Sante Dahl, koncernchef på Vida: "Vår bästa lönsamhet sedan 1994!"

11 Fastighetsmarknaden

- Marginellt höjda skogsmarkspriser

12 Specialartikel

- Skogsinvesteringen - enskild firma eller aktiebolag?

13 Ränta & Valuta

- Konjunkturdämpningen tvekar

Här kommer ett nytt nummer av nyhetsbrevet Skog & Ekonomi där vi serverar aktuell information från kända aktörer inom näringen, ger handfasta tips till dig som skogsägare och presenterar en ekonomisk analys av läget för skog och skogsprodukter. För dig som ännu inte är prenumerant, anmäl dig på www.danskebank.se/skog-och-lantbruk

Temaartikel

Skogen går från basindustri till high-tech

Svensk skogsindustri står inför ett omvälvande decennium där man går från traditionell basindustri till high-tech sektor. En high-tech sektor av dimensioner som vårt land aldrig tidigare skådat. Alla ingredienserna finns här, det gäller bara att såväl politiker som investerare ser och förstår potentialen. Biotåget har börjat rulla och antingen tar vi kommandot inom landet och förädlar de nya, miljösmapta produkter som skogen kommer att leverera. Alternativt står vi kvar på perrongen och blir en enkel råvaruleverantör till den internationella kemiindustrin i Europa, USA och Kina. Framtidens skogsprodukter kommer att utvecklas vare sig vi gör det här eller låter andra länder nyttja den ekonomiska hävstången i nanocellulosa, ligninets omättade sexringar eller hemicellulosans sockerföreningar.

När nu skogsindustrin, likt en seg norrlandsfura, rest sig, ruskat av sig krisstämpeln och investerat sig in i århundradets högkonjunktur kan nästa fas ta vid. En fas där man kombinerar volymproduktion med utveckling och produktion av framtidens bioprodukter. Varför är förutsättningarna så bra här och nu?

- I Norden har vi en stor och unik skogstillgång som brukas uthålligt och fungerar både som råvaruresurs och CO2-fälla.
- Med en väl utbyggd infrastruktur kan vi utnyttja vår skogs potential.
- Vi har en modern industri som tar vara på trädets alla delar från såg till bioenergi.
- Vi har under lång tid investerat med både privata och offentliga medel i världsledande skogsmaterialforskning.
- I Norden finns en plast- och raffinaderierfarenhet som kommer att vara ovärderligt när skogens bioplaster och avancerade kemikalier extraheras fram.
- Vi har en tradition av att framgångsrikt generera high-techbolag inom andra sektorer.

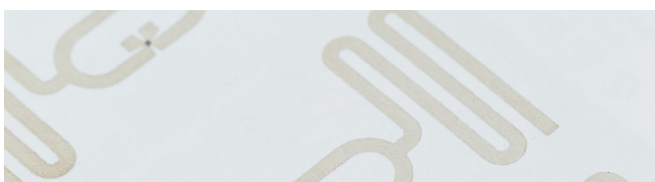

Genomskinlig film av nanocellulosa. Foto: Johan Olsson, RISE

Skogsindustri mer än bara papper

Skogsindustrins beslutsfattare och forskningschefer är rörande överens om att för cellulosa del så kommer framtiden fortsatt att vara allt mer specialiserade produkter av papper, kartong och textilier. Dessa kommer att kraftigt gynnas genom substitutionen av oljeprodukter, och utvecklingen går fort. Ett exempel är biobaserade barriärer. Det tätskikt som i dag är av plast i dryckes- och livsmedelsförpackningar kan redan nu göras i mikrofibrillär cellulosa, MFC. Stora Enso har testat mjölkförpackningar som innehåller MFC tillsammans med TetraPaks konkurrent Elopak. 2017 genomförde Stora Enso investeringar om cirka 100 miljoner kronor i tre av sina kartongbruk för bland annat produktion av kartong med MFC. På tre till fem års sikt räknar man med att vara i full produktion och planerar att en halv miljon ton per år av bolagets kartong kan komma att innehålla MFC.

BillerudKorsnäs i sin tur hävdar nu att man lyckats skapa en fiberbaserad flaska som är tillräckligt stark för att klara av det tryck som kolsyrade drycker innebär. Skulle produkten bli konkurrenskraftig är marknaden enorm. BillerudKorsnäs samarbetar också sedan 2016 med norska Borregaard för användning av MFC i sina förpackningar och man kan spekulera i om detta kan komma att användas i BillerudKorsnäs nya kartongmaskin i Gruvön, med planerad start mars-april 2019.

En smart förpackning med halvledare och antenn kopplad till en molntjänst. Foto: Stora Enso

– Microfibrillär cellulosa eller nanocellulosa är redan i kommersiell produktion under namnet Exliva i vår fabrik i Sarpsborg. Vi river cellulosa-fiberna till microfibriller, som slammas upp i vatten och bildar en gel. Den används som förtjockningsmedel i kemiindustrin till lim, färger, kosmetika, etc, men också som barriärer i förpackningsindustrin” säger **Gudbrand Rödstrand**

Rödstrand, teknologidirektör på **Borregaard Industries**.

Borregaard som härstammar från den lilla sulfafabriken i Sarpsborg i Norge är i dag ett av världens mest avancerade bioraffinaderier. Företaget saluför drygt 280 kommersiella produkter som härstammar från massavedsstocken.

Cellulosa bara 40 % av stocken

I 150 år har cellulosaindustrin fokuserat på just det den kallas för – cellulosa. Men cellulosa utgör bara drygt 40 % av massavedsstocken. Resten är framförallt lignin, hemicellulosa, samt ett antal olika ämnen som exempelvis tallolja. Allt detta ingår i den så kallade svartluten. Mycket talar för att dessa beståndsdelar blir en guldgruva för skogsindustrin i framtiden. Tills i dag är det endast Borregaard och Domsjö som inte bara bränner huvuddelen av dessa beståndsdelar i sodapannan. Detta gäller även de nya bruken.

– Det kommer att bli ett brett spektrum av nischade produkter i nästa generation och sen får vi några volymprodukter som energibärare, exempelvis fordonsbränsle. Vår tro är att bioraffinaderierna kommer att ha likande modell för intjäning som oljeraffinaderier där cirka 80 % av volymen går till energi och 20 % till specialprodukter men att specialprodukterna står för hela 80 % av intjäningen, säger Gudbrand Rödstrand på Borregaard.

”Vi river cellulosa-fiberna till microfibriller, som slammas upp i vatten och bildar en gel.” Foto: Johan Olsson, RISE

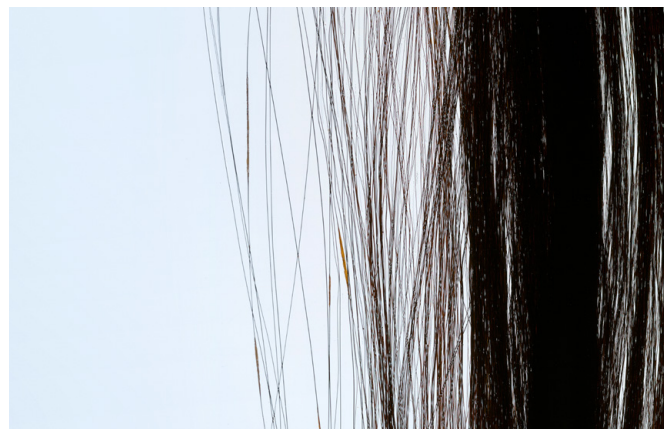
Mat och läkemedel från skogen – verkligt redan i dag

– Det man i dag bränner upp i sodapannan kan bli den stora, nu outnyttjade, potentialen för skogsindustrin, säger Kristina Elg Christoffersson, forsknings & utvecklingschef på Domsjö Fabriker.

– Hemicellulosa gör vi exempelvis etanol av på Domsjö i dag. I framtiden ser jag framför mig att hemicellulosa även kommer att användas till livsmedelsproduktion. Redan i dag går det att låta bakterier växa på hemicellulosans sockerföreningar och generera ett mycket proteinrikt foder som vi antingen gör Quorn-liknande produkter av eller använder som djurfoder.

På Borregaard har man extraherat Mannose, en av sockerarterna i gran till 99 % renhet. Den kan sen användas i farmaceutisk industri.

– Dess medicinska effekt är att den blockerar bakterierna vid exempelvis urinvägsinfektioner och kan bli ett komplement till penicillin. Vi tror detta kommer att bli en mycket viktig produkt för oss, säger Gudbrand på Borregaard.

Kevlarfiber framställda av lignin. Foto: Anders Rehn, Skogsindustrierna

Ligninet går över energin för att bli kevlarfibrer

– Cellulosa kommer även fortsättningsvis utgöra en viktig del i bioraffinaderiets produktpalet. För Domsjö är strategin att satsa på mer specialcellulosaapplikationer parallellt med att fortsätta utveckla ligninet, säger Kristina Elg Christoffersson.

Ligninet som är mycket energirikt står nu på tur till att bli storskaligt, biobaserat fordonsbränsle. Redan i dag kan man göra avancerade produkter även av lignin. Ligninet konverteras till så kallade surfaktanter som blir tvätt- och diskmedel, epoxiprodukter till lim, lacker och skosulor, polyester som blir tyger, dricksflaskor, rep och kevlarvästar. Det som ligger närmast till hands för storskalig kommersiell produktion är epoxiprodukterna.

Fordonsbränsle krävs för att komma till nästa nivå

De flesta vi talat med är rörande överens om att vägen till ett avancerat bioraffinaderi går över bulkprodukten fordonsbränsle. Det är det som skapar intjäning från start och det är i denna process man lär sig extrahera ut trädets olika beståndsdelar.

På fordonsbränslesidan var Sunpine ett konsortium med Södra, Sveaskog och Preem tidigt ute med att utvinna tallolja, som sedan raffinerar av Preem till biodiesel. Sedan dess har fler kommit efter. UPM-Kymmene producerar i dag cirka 120 miljoner liter biodiesel från tallolja per år. Nu utreder man en investering i ännu ett bioraffinaderi för produktion av 0,5 miljoner årston, av en ny typ av avancerat biodiesel. I maj annonserade SCA att man ingått i ett samarbete med det finska energiföretaget St1 om att bygga en anläggning för produktion av 100 000 ton biobränslen per år baserat på tallolja från SCAs massabruk i Östrand. Ett betydligt större projekt, som är under utredning, är möjligheten att bygga ett eget bioraffinaderi bredvid det nya massabruket i Östrand. Detta skulle ha en kapacitet på cirka 300 000 årston biobränslen, motsvarande ungefär 3-4 % av Sveriges nuvarande bränslekonsumention. Även bland sågverken pågår planer på fordonsbränsle. Setra har startat ett bolag tillsammans med Preem för att göra pyrolysolja av sågspån på Kastets sågverk i Gävle. Sågspånet upphettas utan syre till gas som kondenseras till olja. Oljan raffinerar därefter av Preem till fordonsbränsle. Produktionen blir cirka 25-30 000 ton bioolja/år vilket är årsförbrukningen för 25 000 bilar. Modellen går att skala upp till många av landets sågverk. Utvärderingen pågår för att fatta beslut under första kvartalet 2019 med mål om första leverans i slutet av 2021.

Första generationens biokomposit. Foto: Stora Enso

Som sagt, vägen till avancerade bioraffinaderier kommer sannolikt att gå över en bulkproduktion av biobränsle som säkerställer ett kassaflöde från start. Tröskelinvesteringarna är stora och hur stora de blir kommer att avgöras av hur lagstiftning och skatter utvecklas framöver. Vi får tydliga signaler på att osäkerheten gällande detta har en begränsande effekt på utvecklingen. Här gäller det alltså att vi får långsiktiga och breda politiska beslut. Allt tyder på att skogsindustrin är redo för nästa fas.

Stora Ensos tillväxtplattformar
Karl-Henrik Sundström, CEO på Stora Enso med ett långt förflutet i elektronik- och telekomsektorn har sannolikt en hel del av de erfarenheter som behövs när vår traditionella skogsindustri går från basindustri till high-tech bransch. Kalle går verkligen igång när frågan om skogsindustrins framtidsmöjligheter kommer på tal.

- Nu när världen präglas av en globaliserings- och urbaniseringstrend samt en växande medelklass med ett ökat miljömedvetande drivet av klimatförändringen så pekar stjärnorna rakt mot skogens förnyelsebara produkter. Detta är ett tillfälle som vi inom skogsindustrin måste ta vara på. Dels genom att utveckla våra traditionella produkter, dels genom att skapa helt nya användningsområden. Vi har börjat mäta hur stor del av försäljningsvärdet som utgörs av produkter och tjänster som inte fanns för tre år sedan. 2015 var det bara 1,5 %, 2016 3,5 % och 2017 hade det växt till 7 %. Målet är att inom ett antal år nå 15 %.

Vi arbetar nu med att hitta nya tillväxtplattformar och här har vi några av de viktigaste.

1. **Biokomposit**er i Hylte där vi producerar första generationen pellets med 50/50 träåvara och fossil- eller biobaserade polymerer. Precis i anslutning till småländska plastbältet med all dess kompetens skapar vi nu ett Biokompositcenter.
2. **Fenolersättare**, vilket är ligninbaserat lim som vi bygger under varumärket Lineo by Stora Enso. Limmet produceras i dag och används företagets träprodukter.
3. **Intelligenta förpackningar**: Framtiden kommer att vara kommunicerande förpackningar. Vi har därför utvecklat en maskin som producerar biobaserade etiketter med en mikro-halvledare och en antenn som är kopplade till en molntjänst. Här är möjligheterna enorma. På jorden transporteras årligen 43 triljoner paket. (1 triljon = 1 miljard miljarder)
4. **MFC (Nanocellulosa)**: Med nanocellulosa kan vi skapa barriärer mot fett, syre och vätska. Vi räknar med att ha framme en vätskekartong helt från träåvara under 2024. Vi kan därmed ta bort plasten vilket är viktigt.
5. **Kolfiber** från lignin ser vi kommer att finnas i produktion inom 5-15 års sikt.
6. **Energy storage** där vi genom förädling av lignin kan skapa batterier som på sikt kan ersätta dagen litiumbatterier med helt förnyelsebara material.

- De som kommer att bli viktiga kommersiellt i närtid är Intelligenta förpackningar, Fenolersättare och Biokompositen men plattformarna kommer att utvecklas och förändras.

En 3D-printad kajak gjord av sågspån

En 3D-printad kajak där huvuddelen av materialet består av sågspån från värmländska sågverk? Det låter nästan för bra för att vara sant. Men det är det. Miljöminister Karolina Skog har provpaddlat den 3D-printade kajaken.

Värmlänningen **Pelle Stafshede**, grundare och delägare av kajakföretaget **MELKER-Kayaks** är en entreprenör och eldsjäl som man önskar att vi hade många fler av. MELKER-Kayaks ligger i övre segmentet av kajakmarknaden och sedan tidigare har man kombinerat bambu med glasfibern i kajakerna. Men Pelle ville mer än så och fick upp ögonen för 3D-printing. Han beskriver processen så här.

- Vi torkar sågspånet och skottar ihop det med antingen vanlig plast eller biobaserad plast av majsstärkelse till en korv som vi kapar till granuler. Granuler som vi sedan matar 3D-printern med.

I dag är andelen sågspån drygt 50 % men Pelles mål är att skapa en kajak som enbart består av förnyelsebara material. En kajak är ju en av de mer krävande produkter man kan tänka sig med hårda krav på styrka och vridstyvhet samtidigt som den skall vara lätt och naturligtvis tåla vatten i extrem miljö. Hur tänkte du Pelle?

- Visst hade det varit lättare att göra en instrumentpanel till en bil, men jag drivs inte av det lätta. Kajaker och extrem-sportprodukter är det jag kan och dessa är inte speciellt miljövänliga i dag. Jag drivs av att skapa skillnad för naturen på en produkt jag kan, samtidigt som jag har roligt. Jag finner glädje i innovationen och att samarbeta med andra kompetenser.

Pelle driver projektet i samarbete med The Wood Region i Sysseleback som har investerat i 3D-printern samt Chalmers, med flera. En 3D-printad kajak låter dyrt och Pelle medger att skall man använda materialet till stora serier så blir det sannolikt i gjutform. I första fasen är det just till de som vill ha eller behöver en individanpassad kajak som är målgruppen.

- Målet är att ha en kommersiell produktion av skräddarsydda kajaker igång 2020, avslutar Pelle.

Vi tycker att symboliken i både den 3D-printade kajaken och Pelles resonemang är slående för den potential som finns i framtidens skogsprodukter. Kan man skriva ut en kajak i sågspån redan nu, ja då är verkligen möjligheterna oändliga för skogsindustrin.

Pelle Stafshede, grundare och delägare av kajakföretaget MELKER-Kayaks. Här med miljöminister Karolina Skog som provpaddlade den 3D-printade kajaken.

Massamarknaden

Oskar Lindström
Skogsanalytiker på
Danske Bank Markets Sverige.
www.danskebank.com

Fortsatt utbyggnad av massa i Norden?

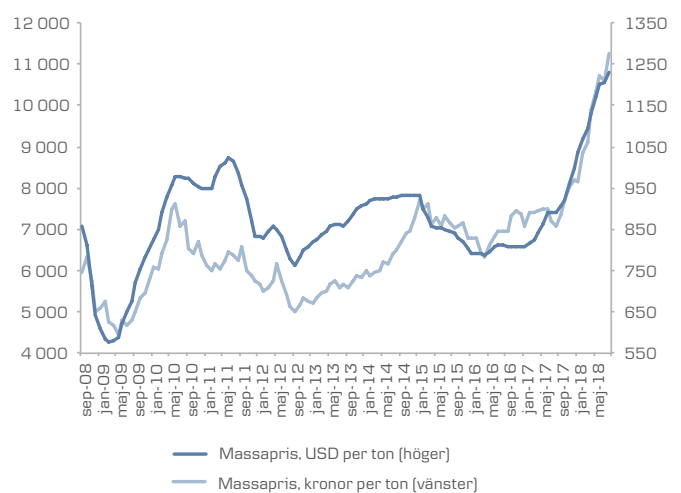
Listpriset på långfibrig sulfatmassa i Europa har legat omkring \$1230 per ton över sommaren och vi räknar med att priset ligger kvar på denna nivå under hösten. Även om marknaden inte är lika urstark som den var innan sommaren så är efterfrågan fortsatt god. Mycket av fokus har varit på Kina där de nettopriser i US dollar som redovisas av FOEX sjunkit något under våren och sommaren – från \$900 i mars till \$855 i början av augusti. Det ryktades också om att det skulle bli en större prisnedgång efter sommaren då kinesiska pappers- och kartongproducenter har haft svårt att föra vidare de högre råvarupriserna och en starkare USD till sina kunder. Dessa farhågor verkar dock ha kommit på skam och chilenska och kanadensiska producenter verkar ha kunnat sälja in sina augustivolymmer utan några nämnvärda prisrabatter och minst två massa-producenter har annonserat prishöjningar på \$20 från och med 1 september.

De senaste åren har det varit en boom i investeringar i pappersmassaindustrin i Sverige. Vad gäller nya projekt hittar vi dessa mest på andra sidan Östersjön. Bolaget Finnpulp har planer på att bygga ett helt nytt massabruk i Kuopio i östra Finland, med en årskapacitet om 1,2 miljoner ton marknadsmassa. Satsningen är ännu i projekteringsstadiet, man har dock fått miljötillstånd, och uppstart beräknas i dagsläget år 2022. Den totala kostnaden för projektet beräknas till 1,4 miljarder euro. Än så länge är finansieringen, vad vi vet, inte klar men bland annat det börsnoterade kinesiska mjukpappersföretaget Hengan har gått in som ägare.

Det finns även ett antal andra projekt. Bolaget Boreal Bioref, med bland andra kinesiska Anhui Shanying Paper som delägare, samma bolag som köpte Nordic Paper förra året, utreder möjligheten att bygga ett bioraffinaderi i Kemijärvi i norra Finland med en årskapacitet om 0,5 miljoner ton massa och biomaterial. Enligt bolaget ska projektet kosta 950 miljoner euro med uppstart 2020. Projektet verkar dock fortfarande vänta på miljötillstånd.

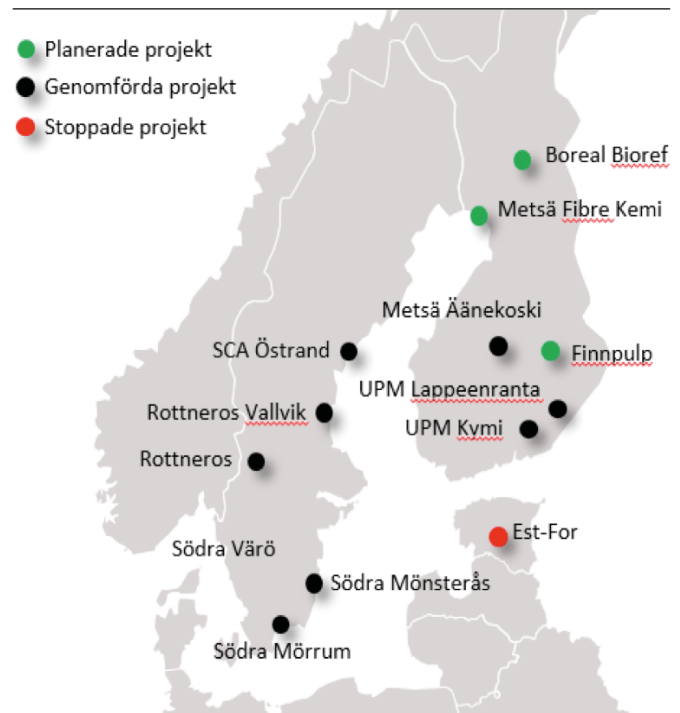
Metsä Fibre har även påbörjat en förstudie om att genomföra betydande investeringar i sitt massabruk i Kemi i norra Finland för att öka kapaciteten där. Bolaget räknar med att förstudien är klart i mitten av 2019 och att man då kan påbörja en process för att söka miljötillstånd. Alla projekt är inte framgångsrika. Estniska Est-Fors planer på att bygga ett nytt massabruk i landet, med en årskapacitet om cirka en miljon ton, verkar ha blivit stoppat av den estniska regeringen av miljöskäl.

Figur 1. Pris, långfibrig sulfatmassa i Europa

Källa: Bloomberg, FOEX

Figur 2. Nya massaprojekt

Källa: Bolagsrapporter, Danske Bank

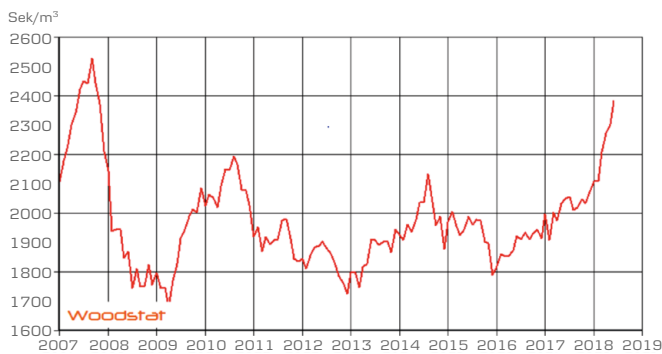
Banken analyserar trävarumarknaden

All time high på konstruktionsvirke

Prisutvecklingen på trävaror har varit remarkabelt det senaste halvåret, se figur 3. Marknaden är dock något tudelad. Det är på konstruktionsvirke, huvudsakligen gran, där rekordpriserna betalas. För snickerivirke av furu är priserna goda men inte på rekordnivåer. Det syns också tydligt i sågverkens rapporter för andra kvartalet där företag som Vida, Södra, Holmen kommer ut med magiska EBIT-marginaler i häradet 14-16 %.

Frågan alla ställer sig är, "hur länge ska detta kunna hålla på"? Uppgången har nu varat i 41 månader utan att priserna vänt ned, vilket är den längsta uppgångsperioden i mannaminne. Priserna har stuckit iväg raketartat den senaste perioden, vilket brukar vara första steget mot en vändning. Självförtroendet hos de sågverkschefer vi talat med är dock mycket gott. Det är ingen som ser några signaler på en generell avmattning i marknaden. Tvärt om tror flera på fortsatta, men försiktiga prisökningar. Svenska lager är också på fortsatt låga nivåer. Frågan är hur lagernivåerna ser ut hos köparna? Trävarumarknaden brukar aldrig stå still. Antingen går det upp eller så går det ned. Mycket hänger dock på valutasituationen. Kronan är svag gentemot alla de tre viktigaste handelsvalutorna EUR, GBP och USD, se figur 10 på sida 13.

Figur 3. Genomsnittligt exportpris barrträvaror, SEK/m³

Källa: Woodstat, SCB (Sista observation maj 2018)

Lönsamhet i kubik hos sågverken

Orsakerna till sågverkens höga lönsamhet är kombination av en mängd faktorer.

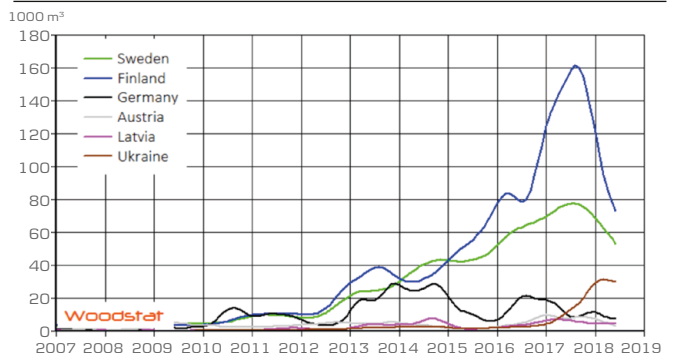
1. Byggandet är generellt starkt i hela världen. Det härrör till en allmänt god världskonjunktur, men också till en växande medelklass för länder på väg uppåt. Där är naturligtvis Kina störst.
2. Utbudet drar inte iväg. Man har helt enkelt inte sågat sönder konjunkturen. Detta beror sannolikt inte på sågverkens ökade disciplin, utan snarare att utbudet av råvara har varit begränsat och i viss mån på att tork- och hyvelkapacitet sätter gränser på annat sätt än tidigare. Utbudsökningen för det senaste halvåret har varit +0 för Sverige, +1% för Finland och +1 % för Tyskland. För Ryssland finns inga siffror men bedömningen är att ökningen varit måttlig.
3. Biprodukter, framförallt cellulosaflis, har haft en extrem betalningsförmåga vilket gett en extra kraftig hävstång till sågverkens lönsamhet.

Orosmolnet Kina

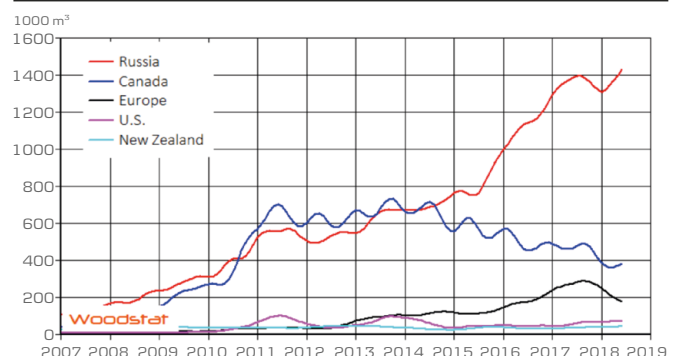
I förra numret skrev vi om importminskningen till Kina som startade i slutet på förra året. Frågan var då om detta var ett hot eller en möjlighet. En möjlighet eftersom de flesta i branschen ansåg att detta endast var tillfälligt och att Kina istället genererade ett uppdämt köpbehov. Nedgången i exporten till Kina syns extremt tydligt i Finland där exporten fullkomligt rasat, se figur 4. Men även i svensk export syns en tydlig minskning. Förklaringen till den minskade exporten är kinesiska myndigheters nedläggningar av mindre snickeriindustrier av miljöskäl. Dessa har hämtat sin råvara genom importörer och det är just importörerna som stått för den stora köpminskningen. Sverige har haft en större andel direktexport till slutkund än Finland vilket förklarar skillnaden. Vi märker en oro för den minskade försäljningen från både Sverige och Finland. Den positiva signalen är dock att importstatistiken till Kina visar på en vändning. Hittills syns detta bara i rysk exportstatistik vilket kan upplevas underligt, se figur 5. Rysk och kinesisk export- och importstatistik skall också tas med en nypa salt. En rimlig förklaring kan ändå vara att ryska varor haft en mer attraktiv prisbild i rådande läge.

Figur 4. Export barrträvaror till Kina, m³ per månad

Källa: Woodstat

Figur 5. Export barrträvaror till Kina från huvudexportländerna, m³ per månad

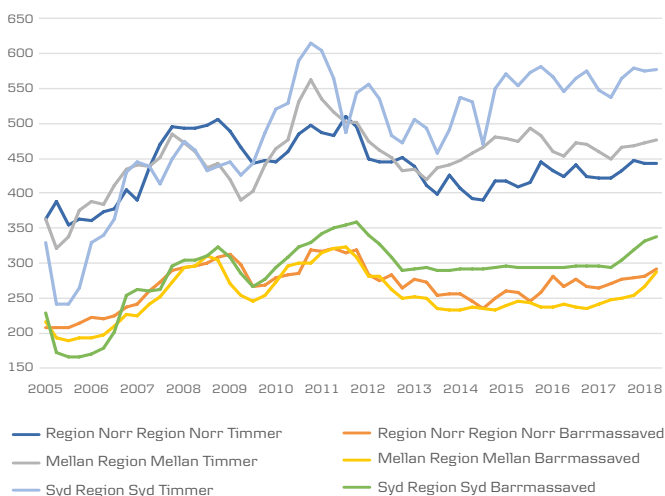
Källa: Woodstat

Timmer & Massaved

Het virkesmarknad men sansad prisutveckling i höst

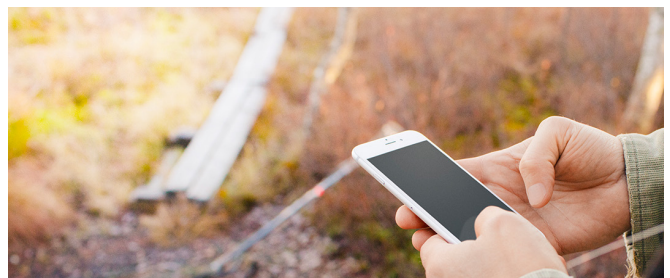
Allt är bra just nu. Goda papperspriser, astronomiska massapriser, längsta trävaruuppgången i mannaminne med "all time high" på konstruktionsvirke och kraftigt ökande priser på energived. Vad kan man mer önska sig i skogen? Virkespriserna gjorde sitt kraftigaste lyft under första halvåret, läs mer i Skog & Ekonomi nr 2/2018. I grunden berodde prisökningen på den goda konjunkturen. Ovan på detta fanns en ökad efterfrågan på massaved genom utbyggnaden av industrin i allmänhet och Södra-Värö samt nu startade Östrand-SCA i synnerhet. När skogsbruket, i stora delar av landet, dessutom drabbades av en besvärlig vinter med extremt snöläge och en efterföljande blöt senvinter framförallt i importområdet Baltikum så var virkesbristen ett faktum. När det blev tomt på virke vid industrierna var gamla lojaliteter inte lika starka och jakten på virke blev mer desperat än på mycket länge. Framförallt massavedspriserna ökade kraftigt i Sverige, se figur 6, och än mer dramatiskt i marginalköpsområden som Norge och Baltikum.

Figur 6. Svenska snittpriser leveransvirke timmer och barrmassaved per region, kr/m³fub

Källa: Skogsstyrelsen

Kommentar: Skogsstyrelsens priser på leveransvirke är tyvärr den virkesprisstatistiken som finns i Sverige. Eftersom den endast redovisar priset på leveransvirke så är vår uppfattning att den underskattar priset generellt och framförallt i prisuppgångsperioder.

Torka och bränder har förlängt bristproblematiken

Efter denna dramatiska vår trodde nog alla att virkesförsörjningssituationen skulle normaliseras under sommaren. Århundradets extremtorka och bränder med beslut om avverkningsstopp i stora delar av landet har nu fördröjt denna normalisering. Den generella bilden är att det är mer eller mindre ont om virke vid industri i snart nog hela landet. Med detta säger vi inte att industrin har generell virkesbrist. Det är bara det att virket finns på fel ställe. Det är antingen ute skogen och väntar på att bli avverkat och utkört eller vid bilväg och väntar på att bli hämtat. Detta gör att virke för direktleverans till industri är extremt värdefullt. Exempelvis ligger prisnivån för barrmassaved i Riga hamn kvar på cirka 60 EUR/m³. Priset för detta virke vid industrin hamnar sannolikt runt 800 kr/m³fub. Svensk industri har under sommaren köpt lövmassaved från Sydamerika vilket ytterligare indikerar hur ansträngt läget varit. Sannolikt kommer denna situation att bestå ett tag till för vissa industrier. Detta gäller inte bara cellulosasidan utan även sågverken vittnar om en tigt försörjning.

Samtidigt får vi signaler på mycket hög kontrakteringsnivå i hela landet. Generellt har alltså skogsägarna tagit åt sig av marknadens signaler och vill utnyttja det goda läget. Prisvässigt tror vi därför på en lugnare höst än vad man annars skulle kunna tro. Det är transport- och avverkningsresurser som skall till och vi tror att försommarens virkeslogistiska infarkt kommer att upprepas på flera håll i landet under hösten.

Sammantaget tror vi därför på relativt små och regionala prisuppgångar på både timmer och massaved. Både Mellanskog och SCA har precis höjt massavedspriserna. Men som sagt allt är bra just nu och efterfrågan på både sågtimmer och massaved kommer att vara mycket stark. Vi kommer, som vanligt, att se en flora av olika tillägg och premier vilket gör att du som skogsägare måste vara extra uppmärksam på vilket pris du får.

Om vi blickar längre fram än denna höst så kan vad som helst hända med både trävaru- och massapris. Högkonjunkturen varar aldrig för evigt. När det gäller massaveden upprepar vi vad vi sagt tidigare. Vi tror på en långsiktigt högre prisnivå för massaved i Norden. Balansen kommer att förbli tunn under de kommande åren.

Råd till skogsägarna

Tveka inte att avverka. Ut och hugg!

Vi upprepar det vi sagt en tid. Ut och hugg! Perioder som denna varar inte för evigt. Vi ser ingen som helst anledning att avvakta ytterligare. Även om vi tror på en försiktigt positiv pristrend framöver framförallt på massaved så är det inte värt att vänta. Risken för en nedsida är större.

Granbarkborren verkar ha fått fäste i stora delar av landet. Ut och inventera dina skogar. Säkerställ att avverkat virke blir bortfraktat och att angripna bestånd blir avverkade.

Södra Sverige

Toppenläge för all typ av avverkning – höga priser på allt virke. Försök att samla ihop ett antal avverkningar om du skall bjuda ut dem som leveransrotköp. Säkerställ att du får eventuella premier och tillägg.

- Gallra för allt vad tygeln håller. Det finns mycket eftersatta gallringsbestånd men var försiktig så du inte går in för sent. Då är det bättre att vänta tills slutavverkning.
- Slutavverkning kan rekommenderas i både tall- och grandominerade bestånd.
- Ut med röjsågen så mycket du orkar. Nästan alla skogsägare har, eller borde ha, ett dåligt röjningssamvete.

Mellansverige

Ovanligt gott läge för avverkning även här. Med höjda massavedspriser är det dags att ta tag i dina gamla gallringsförsynelser. Se bara till att du inte går in för sent i beståndet. Är du tveksam är det sannolikt för sent. Vänta då tills slutavverkning. Säkerställ att du får "rätt" pris, spridningen är stor i området.

- Förstagallra nu. Det går inte att skylla på dåliga priser längre.
- Läge även för äldre gallringar. Det är första gången vi säger detta på sju år i detta område. Konsultera med en skogskunnig person om du är tveksam. Gå aldrig in för sent.
- Bra läge för slutavverkning.
- Ut och röj.

Norra Sverige

Bra läge för avverkning, men var noga med vad du får betalt då priserna varierar både vad gäller grundprislister och aktuella premier.

- Gallring i alla former rekommenderas. Vid sena gallringar konsultera med någon skogskunnig. Det är ofta bättre att vänta till slutavverkning om du kommer in sent i beståndet.
- Bra läge att slutavverka med stort intresse och goda priser på timmer.

Kända profiler ger sin syn på virkesmarknaden

Kända profiler inom skogsnäringen ger sin syn på marknaden och råvarusituationen.

Vår bästa lönsamhet sedan 1994!

Santhe Dahl
Koncernchef, VIDA
www.vida.se

Trävaror: Läget känns mycket positivt och vi har faktiskt den bästa lönsamheten sedan 1994. Trävarupriserna i SEK för konstruktionsvirke ligger på "all time high". Samtidigt är det mycket hög efterfrågan på

cellulosafilisen. Ännu visar ingen av våra huvudmarknader några svaghetstecken. USA har varit extremt bra, men priserna fick en sänkning under sommaren. Sen dess har priserna återhämtat sig något och USA är fortfarande vår bästa marknad. Om man skall leta efter svaghetstecken så har svensk byggvaruhandeln bromsat något och sen är vi osäkra på Kinamarknaden.

Timmer: Under brandstoppet i somras var försörjningsläget tätt men vi klarade det med endast några korta stopp i sågarna. Vi kommer att ha tigha lager ett tag till och nu gäller det att få virket från skog till industri. Timmerpriserna är mycket goda vilket märks på den höga aktiviteten i skogen.

Massaved: Det kommer att vara en fortsatt stenhård kamp om cellulosaveden.

Johan Padel
VD, Holmen Timber
www.holmen.com

Trävaror: Marknaden är mycket bra och vi har gått från underskott till en bra och balanserad marknad. Det är konstruktionsvirket som går bäst medan snickerivirke av tall har haft en lugnare utveckling. Jag

ser faktiskt framför mig en oförändrad konsumtion och en god marknad och efterfrågan för det närmste året. Svensk efterfrågan kommer att sjunka något på marginalen vilket inte förändrar den stora bilden. Brexit är ett frågetecken. Ännu ser vi dock ingen förändring i den engelska konsumtionen.

Timmer: Det är lugnare med försörjningen än förväntat. Lokalt har det varit brist på talltimmer men nu driver faktiskt massaveden ut timret ur skogen. Vi ser ett marginellt högre timmerpris framöver.

Hannele Arvonen
Koncernchef, SETRA Group
www.setragroup.com

Trävarumarknaden: USA, MENA (Middle East & North Africa) och Europa är mycket starka marknader. I Sverige har bygghandeln dämpats av den varma sommaren och fotbolls

VM medan byggandet fortsätter på hög nivå. Kinamarknaden ser långsiktigt stabil ut men vi upplever en inbromsning av köpen i importörsledet. Detta beror på att man av miljöskäl stängt ned mindre snickerifabriker, bostadspriserna har gått ned och även valutautvecklingen har varit negativ och allt detta påverkar konsumtion åtminstone kortsiktigt. Vi ser detta som övergående då konsumtionen i grunden är stark.

KL-trä: Vi investerar nu i en produktion för korslaminerade trärelement bredvid vår limträfabrik i Långshyttan. Fabriken är i upphandlingsskedet med målet är att leverera färdiga element under 2020. Produktionskapaciteten kommer att ligga på 100 000 m³ och råvaran blir både gran och tall men med gran i ytskikten. Vi ser det som en fantastisk produkt som direkt konkurrerar med betongelementen. Fördelarna är hållbarhet, miljö och vikt samtidigt som man kanske halverar byggtiden, bland annat beroende på att man slipper betongens torktider. Jag ser framför mig att nästa Gothia Tower byggs helt i trä där vi inte har några som helst begränsningar vad gäller höjder, med mera. För oss är fördelen att vi omvandlar de delar av stocken som har lägst värde till en exklusiv produkt vilket ger en konjunkturjämnande effekt på Setra samtidigt vi minskar vår exponering mot den volatila MENA-marknaden.

Fastighetsmarknaden

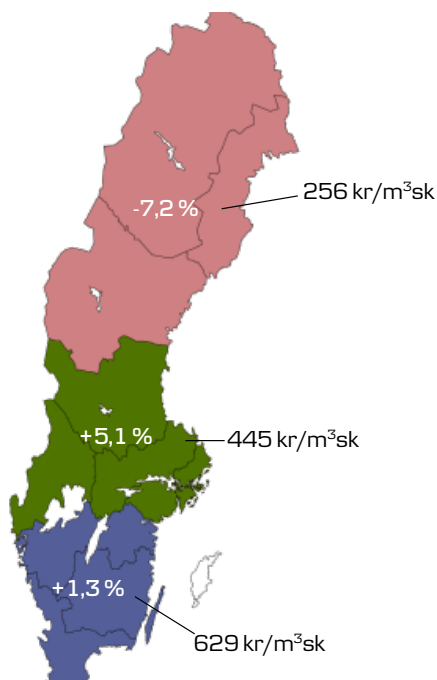
Marginellt höjda skogsmarkspriser under 2018

Den pinfärska statistiken från LRF Konsult ger en spretig bild över prisrörelserna på skogsfastighetsmarknaden. Om man tar i beaktande att vi sett kraftigt höjda virkespriser och att skogen verkligen hyllats i media under det senaste året så tycker vi att prisrörelsen på +1% i Sydsverige är modest, då dessutom utbudet varit mycket lågt. Frågan är om det nu finns ett motstånd i marknaden då sydsvenska skogsmarkspriser sedan länge släppt markkänning. Vi anser att det har funnits tydliga överhettningstendenser i syd.

Prisnedgången på -7% norra Sverige är däremot förvånande. Tidigare har man basunerat ut att norra Sveriges ökenvandring var över med prisuppgången 2017, se figur 8. Nu är man ju åter på 2016-års prinsnivåer. Vi tror dock att när årsstatistiken för 2018 är klar så kommer vi att se en något högre snittprinsnivå än vad som nu indikeras. I norra Sverige upplever vi också att prisspridningen mellan kust- och inland samt södra och norra delarna fortsätter att öka. I Mellansverige, där efterlängtade prishöjningar på virket nu äntligen kommit, syns däremot den enda tydliga prisuppgången +5% vilket är naturligt. Vi tror på en bestående högre prinsnivå på virket i detta område vilket skulle kunna styrka denna prisuppgång.

Vi upprepar vårt råd sedan tidigare. Svenska skogsmarkspriser är i dag så upprijsade att direktavkastningen blir väldigt låg, framförallt i södra Sverige. Tag hjälp av en neutral och kunnig person i samband med förvärvet. Tveka inte att kontakta våra kunniga Skogs- & Lantbruksspecialister. Du hittar dem på www.danskebank.se/lantbruk.

Figur 7. Skogspriser kr/m³sk

Källa: LRF Konsult

Sofia Palmkvist
Skogsfastighetsmäklare på
LRF Konsult Jämtland
www.lrfkonsult.se

Jag jobbar huvudsakligen i Strömsunds- och Krokoms kommun norr om Östersund. Vi har haft ett bra utbud under våren och känslan är att snittpriserna gått upp med 5-10% det senaste halvåret. Vårt snittpris runt

250 kr/m³sk ligger lägre än övriga Jämtland. Vi har inga skidorter att locka med här, men jakten är en viktig ingrediens. Grannköpen är i minoritet och huvuddelen av våra spekulanter kommer utifrån. Förstagångsspekulanter ökar och kunskapen om skog kan ibland vara förbluffande låg.

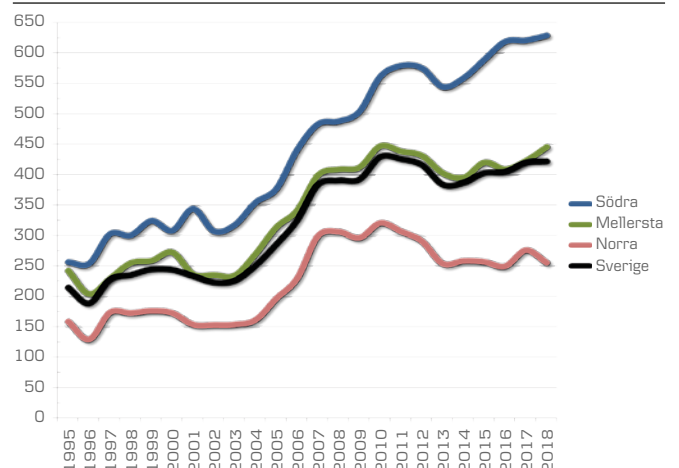

Paul Nord.
Affärsområdeschef Skog & Lantbruk
på SVEFA
www.svefa.se

Det är stort intresse för skog i hela landet och det är få saker som skrämmar skogsmarksköparna i dag. Virkesmarknaden är god och framtidstron är stark, mycket beroende på skogsindustrins investeringar. För

några år sedan gick alla fastigheter i en region till samma kubikmeterpris. I dag är köparna mer selektiva. Prisskillnaden är nu större mellan bättre och sämre objekt, även om det kanske borde skilja ännu mer. Runt storstäderna ser vi att prinsnivåerna höjs beroende på att man adderar andra värden som exploatering även vid skogsfastighetsköpet. Generellt ser vi en fortsatt prisuppgång på skog i hela landet. Södra Sverige drar mest och även om prinsnivåerna är höga så tror vi fortfarande att skog kan vara en bra placering där. Väger vi samman en mängd faktorer vid skogsförvärvet så rankar vi att län som Stockholm, Uppsala och Västmanland har störst investeringspotential, medan län som Gotland, Norrbotten och Blekinge ligger i botten.

Figur 8. Skogspriser halvår 2018 (kr/m³sk)

Källa: LRF Konsult

Specialartikel

Johan Rådberg
Skogs & Lantbruksspecialist
Danske Bank Sverige.
www.danskebank.se

Skogsinvesteringen – enskild firma eller aktiebolag?

Det finns inget enkelt svar på frågan om vilken som är den bästa förvärvsformen. Vi har valt att dela upp analysen i tre faser, förvärvet, ägandet och avyttringen.

Förvärv

Stämpelskatten (lagfartskostnaden) är betydligt högre för juridiska personer, 4,25 % att jämföra med 1,5 % för privatpersoner. Här är det alltså 1-0 till enskild firma men handlar det om ett så kallat paketerat förvärv, det vill säga förvärv av aktierna i ett skogsägande aktiebolag utgår ingen stämpelskatt*. En annan aspekt som påverkar i förvärvssituationen är vart det tänkta investeringskapitalet finns. Har man ett aktiebolag med tillgängligt kapital är det ur skattesynpunkt bättre att förvärva i bolaget. Alternativet är att dela ut kapitalet för att sedan förvärva privat.

Ägande

Här finns det tydliga skillnader i skatteregler mellan ägandeformerna som påverkar hur löpande skogsintäkter beskattas.

- **Skogsavdrag**
Fysiska personer medges skogsavdrag med 50 % av anskaffningsvärdet medan juridiska personer medges skogsavdrag med 25 % av anskaffningsvärdet.
- **Skogskonto**
Möjligheten att öppna skogskonto finns enbart för fysiska personer.
- **Räntefördelning**
Möjligheten finns för enskild firma och syftet med reglerna är att likställa med aktiebolagets utdelning. Tekniskt går det ut på att en enskild näringsidkare medges avdrag i näringsverksamheten för en schablonmässigt framräknad ränta på det egna kapitalet som finns i verksamheten. Räntefördelningen är en viktig anledning till att det ofta blir mer förmånligt att driva skogsföretaget som enskild firma jämfört med aktiebolag, förutsatt att det finns ett betydande eget kapital.

Avyttring

Förenklat kan man säga att ju längre tid fastigheten ägs, desto större blir skatteeffekten vid avyttringstidpunkten. Störst kan skillnaderna vara om fastigheten förvärvats direkt eller paketerad i ett aktiebolag. Det är inte ovanligt att paketerade försäljningar baseras på skogsegendomar som legat i säljarens ägo under mycket lång tid. Det innebär ofta ett mycket lågt anskaffningsvärde för fastigheten och sannolikt är skogsavdragsutrymmet förbrukat. Ett paketerat förvärv medför att köparen tar över latent kapitalvinst och förbrukade skogsavdrag. I gengäld behöver de latent skatterna inte realiseras om själva bolaget säljs vidare.

Andra för- och nackdelar

Andra faktorer än rent ekonomiska har att göra med juridiken kring själva ägandet. Privat ägande omfattas av samägandelagstiftning vilket kan bli bekymmer när en delägare vill sälja sin andel. Övriga delägare har ingen förköpsrätt och förfarandet kan inte regleras i samäganderättsavtal. En delägare har rätt att sälja sin andel till vem som helst eller begära att hela fastigheten säljs på offentlig auktion. Här är ägandet i aktiebolag en klar fördel eftersom utköp av delägare kan regleras genom ett förköps-/hembudsförbehåll.

Våra råd

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att den enskilda firman har fler verktyg i deklarationslådan för att hantera stora skillnader i intäkter och kostnader mellan åren. Man ska dock komma ihåg att möjligheterna att köpa skog i aktiebolag är förhållandevis begränsade, aktiebolag står endast för 6 % av alla förvärv. Det bör därför mer betraktas som ett komplement snarare än ett faktiskt alternativ. Har man bestämt sig för att köpa skog tycker vi inte att finns någon anledning att vänta ut den perfekta bolagsskogen. Risken är då stor att man går miste om andra fina investeringar.

Tabell 1. Sammanfattande tabell

	Enskild firma	Köp av skog i AB	Köp av skogsägande AB
Stämpelskatt	1,50 %	4,25 %*	0 %*
Avdrag underskott mot tjänst	100 000 kr/år 5 år	Nej	Nej
Skogsavdrag avdragsutrymme	50 %	25 %	25 %
Skogskonto	Ja	Nej	Nej
Räntefördelning	Ja	Nej	Nej
Förutsättningar för delägande	Mindre goda	Goda	Goda

* Nytt lagförslag kan innebära att en intäkt motsvarande kostnaden för stämpelskatt tas upp vid överlåtelse av paketerade fastigheter. I gengäld föreslås sänkning av stämpelskatten till 2 % för juridiska personer.

Ränta & valuta

Bankens chefsekonom Michael Grahn ger sin syn på ränte- och valuta-situationen.

<http://danskeanalyse.danskebank.dk>

Konjunkturdämpningen tvekar

Tillväxten i Sverige var starkare än vad vi räknat med under första halvåret, drygt 3 %. Till viss del beror det på att bostadsinvesteringarna

inte fallit så snabbt som vi tänkt oss, resursbristen i sektorn gör att färdigställandet av bostäder tar längre än normalt. Vi bedömer dock att själva scenariot är korrekt och att det kommer ett kraftigt fall, om än försenat. Det blir allt tydligare att bostadsutvecklare har stora problem och att priserna antagligen fortsätter ner. Man kan också notera att varuexporten (i volym) gått trögt första halvåret trots den extremsvaga kronan och att konsumtionen kanske inte är så spänstig som data visar.

Sammantaget bedömer vi dock att tillväxten antagligen blir högre i år än vad vi räknat med, men det betyder å andra sidan att dämpningen av konjunkturen i större utsträckning ligger framför oss och spiller över in i 2019.

I dagsläget är inflationstakten för Riksbankens målvariabel KPIF högre än både målet på 2 % och högre än Riksbankens egen prognos. Problemet är bara att kärninflationen där energi exkluderas ligger långt under målet och även något under Riksbankens prognos. Riksbanken står inför ett problem om vad man ska dra för slutsatser för penningpolitiken av detta.

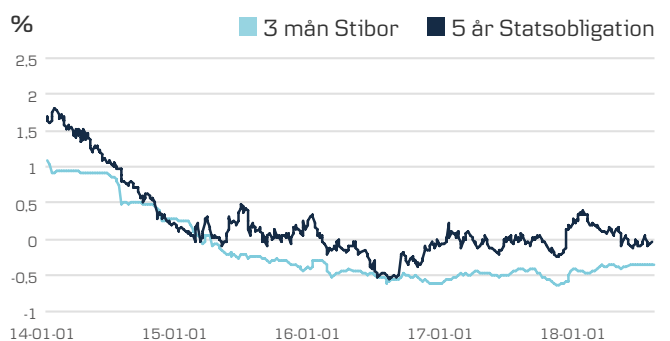
Vi tror att Riksbanken ser igenom inflationsriskerna och inte höjer förrän allra tidigast i mitten av 2019. Men det finns en sannolikhet för att man gör "ett misstag" och höjer räntan i slutet av detta år. Marknaden prissätter cirka 10 räntepunkters höjning i oktober eller december i skrivande stund. I nuläget är det svårt att urskilja varför kronan försvagats så kraftigt mot USD och EUR. Troligen är det en mix av oro för senarelagda höjningar och för valresultatet i september med svag regeringsbildning som opinionsläget ser ut nu. Britterna har ju sina egna problem med Brexit-förhandlingar som gått i stå så kronan klarar sig betydligt bättre mot pundet.

Tabell 2. Prognos ränta & valuta Danske Bank

	Spot	3m	6m	12m
3m Stibor	-0,38	-0,50	-0,40	-0,30
5 år statsobligation	-0,05	-0,15	-0,05	0,15
USD/SEK	9,17	9,38	8,81	8,16
EUR/SEK	10,70	10,60	10,40	10,20
GBP/SEK	11,82	11,91	12,33	12,32

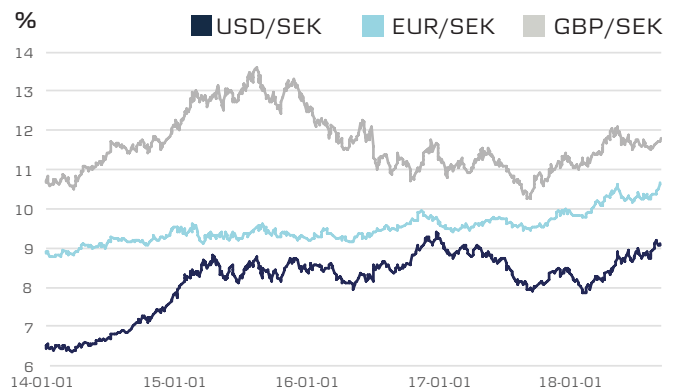
(Spotdatum 2018-09-01)

Figur 9. Ränta

Källa: Danske Bank

Figur 10. Valuta

Källa: Danske Bank

Om Danske Bank

Danske Bank i Sverige är en fullservicebank med ett brett utbud av produkter och tjänster inom sparande och placeringar, pension och försäkring, finansiering och betalningar samt riskhantering. Banken ingår i Danske Bank Group, ett börsnoterat aktiebolag på Köpenhamnsbörsen och en av Nordens största finanskoncerner med över 400 kontor i 15 länder. Danske Bank i Sverige har ett 30-tal bankkontor och sex regionala Finanscenter och etablerades i Sverige i samband med förvärvet av Östgöta Enskilda Bank. För mer information besök www.danskebank.se

Ansvarig utgivare

Johan Freij
Affärsområdeschef, Skog och Lantbruk
Danske Bank Sverige
Telefon 0752-48 12 61

Jag tar gärna emot synpunkter och idéer från dig som läsare.
Skicka dem till:
johan.freij@danskebank.se